

דבר העורך

קוראות וקוראים יקרים,

התנהגות היא אחת הדרכים הבסיסיות והעמוקות ביותר אשר באמצעותן האדם מגיב לאירועי חיים ומתקשר עם סביבתו. בקרב אנשים עם מוגבלויות מורכבות בכלל, וכאלה המתקשים בהבעה בפרט, ההתנהגות – על גווניה וביטוייה השונים – היא לעיתים הערוץ המרכזי לביטוי מצוקה, עומס חושי, קושי רגשי או התרעה על צורך שלא נענה. במשך שנים נטו מערכות החינוך, הבריאות והרווחה להתייחס להתנהגות מאתגרת כבעיית התנהגות שיש "לפתור", תחת תפיסתה כ"אתגר" המעורר את הצורך לפתוח צוהר לעולמו הפנימי של האדם. בשני העשורים האחרונים מתבססת הבנה רחבה יותר ולפיה התנהגות מאתגרת אינה בהכרח סטייה שיש לדכא אלא שפה שיש ללומדה ולהגיב לה.

גיליון זה מבקש להעמיק את הבנתה של שפה זו: מה היא מבטאת, אילו צרכים היא מציפה וכיצד ניתן להקשיב לה מתוך גישה אנושית-מקצועית הרואה את האדם במרכז. המאמרים המופיעים בגיליון מציעים תשקופות (פרספקטיבות) מחקריות וקליניות מגוונות, המקדמות חשיבה מחודשת על התנהגות מאתגרת ופותרות פתח להתערבות מוקדמת ומותאמת.

הגיליון כולל מאמרים הקושרים בין חסר בכלים להבעה לרמות גבוהות של דחק ותסכול וכפועל יוצא לביטויים של התנהגות מאתגרת, לבין זיקה שבין תחושה להתנהגות; בחינה מחודשת של האופן שבו הקהילה המקצועית תופסת התנהגויות סטריאוטיפיות; הבנה של התנהגויות על ציר התפתחותי ונושאים רבים נוספים. כדרכנו, שני מחקרים הכלולים בגיליון זה בוצעו בגישת מחקר משלב, שבו אנשים עם מוגבלות הם חוקרים עמיתים, התורמים מניסיונם כמומחים לחייהם. החלק החותם את הגיליון מציג סקירת אתרים עדכנית, המרחיבה את מנעד המקורות המקצועיים הזמינים לקוראים. כלל המאמרים בגיליון זה מדגישים את האחריות המשותפת שלנו כחברה, כאנשי מקצוע וכנותני שירות להקשיב להתנהגות כתופעה שיש ללמוד וכמסר שיש להבין. הבנה זו תאפשר לנו ליצור סביבות מכילות, בטוחות ומותאמות יותר למען אנשים עם מוגבלות ותסייע להגביר את השתתפותם בחיי הקהילה, מתוך כבוד לזכויותיהם האנושיות ותוך-כדי התייחסות לצרכי הייחודיים של כל אדם.

ברצוני להודות לכותבים ולחברי המערכת, אשר תרמו מניסיונם ומומחיותם ליצירת גיליון מגוון, מעמיק ובעל ערך רב לשדה המוגבלות. אנו מאחלים לכם קריאה מעשירה, מעוררת מחשבה ובעיקר כזו שתעודד הקשבה חדשה לשפה שאף אם מוכרת – עדיין אינה תמיד מובנת.

ד"ר בנימין הוזמי
עורך